

**OLIY TA'LIMDA AMERIKA POSTMODERN ADABIYOTIDA
VAQT VA MAKON DEKONSTRUKTSIYASI SHAKILLANTIRISH
TEXNOLOGIYASINING TAHLILI.**

*Ilmiy rahbar: **Bafoyeva Roxila Valijonovna** Osiyo xalqaro universiteti*

“Xorijiy til va ijtimoiy fanlar” kafedrası assistent o‘qituvchisi;

*Izlanuvchi: **Otojonov Hasanboy***

Osiyo xalqaro universiteti 1-bosqich magistratura talabasi.

Annotatsiya: Ushbu maqolada Amerika postmodern adabiyotida vaqt va makon (xronotop) tushunchalarining dekonstruktsiyasi hamda uni oliy ta'lim jarayonida shakllantirish texnologiyalarining tahlili yoritilgan. Postmodern matnlarda vaqtning noxronologik, fragmentar talqini va makonning ramziy hamda giperreal ko'rinishlari nazariy jihatdan asoslanadi. Maqola adabiyotshunoslik va ta'lim integratsiyasini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: mustaqil ta'lim, innovatsion texnologiya, metakognitiv strategiya, refleksiya, loyiha asosida o'qitish, AKT, motivatsiya.

Kirish. Amerika postmodern adabiyoti XX asrning ikkinchi yarmida modernizmning qat'iy estetik va falsafiy me'yorlariga qarshi reaksiya sifatida shakllandi. Ushbu yo'nalish adabiy matnda vaqt va makon (xronotop) tushunchalarini parchalash, nisbiylashtirish va qayta talqin qilish orqali o'quvchini an'anaviy idrok doirasidan chiqaradi. Oliy ta'lim jarayonida postmodern adabiyot namunalarini o'qitish, xususan, vaqt va makon dekonstruktsiyasini tushuntirish zamonaviy pedagogik texnologiyalarni talab.

Postmodernizm va dekonstruktsiya dekonstruktsiya atamasi asosan J. Derrida nomi bilan bog'liq bo'lib, u matndagi barqaror ma'no, markaz va ierarxialarni shubha ostiga qo'yadi. Adabiyotda bu usul:chiziqli syujetdan voz kechish,vaqtning parchalangan, siklik yoki kollaj ko'rinishda berilishi, makonning real va irreal qatlamlarga bo'linishi orqali namoyon bo'ladi.

Asosiy qisim. XX asrning ikkinchi yarmida shakllangan postmodern adabiyot an'anaviy badiiy tafakkur va estetik qarashlarga tanqidiy munosabat bildirishi bilan ajralib turadi. Ayniqsa, Amerika postmodern adabiyotida vaqt va makon tushunchalari barqaror va chiziqli hodisa sifatida emas, balki o'zgaruvchan va subyektiv konstruksiya sifatida talqin qilinadi. Bu holat badiiy matnda dekonstruktsiya jarayonining muhim omiliga aylanadi.

Postmodern yozuvchilar an'anaviy syujet ketma-ketligini buzib, nolinear narrativ, fragmentatsiya, retrospektiv va parallel makonlardan keng foydalanadilar. Natijada vaqt o'tmish, hozirgi va kelajak chegaralarini yo'qotadi, makon esa real va xayoliy shakllarning qorishmasiga aylanadi. Bunday badiiy texnologiyalar o'quvchini faqat voqealarni kuzatuvchi emas, balki matn ma'nosini faol ravishda talqin qiluvchi subyektga aylantiradi.

Mazkur ishda Amerika postmodern adabiyotida vaqt va makon dekonstruktsiyasining shakllanish texnologiyasi tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida ushbu jarayonning nazariy asoslari, badiiy vositalari hamda inson ongining parchalanganligi va tarixiy xotira bilan bog'liqligi ochib beriladi. Shuningdek, vaqt va makon dekonstruktsiyasi postmodern estetik tafakkurning muhim belgisi sifatida ilmiy jihatdan yoritiladi.

Amerika postmodern adabiyotida vaqt va makon dekonstruktsiyasi shuningdek, inson ongining murakkabligini, tarixiy xotira va identitetning nisbiyligini hamda zamonaviy jamiyatdagi mavjudlik muammolarini badiiy matnda ifodalash vositasi sifatida ishlatiladi. Shu sababli, ushbu ishda Amerika postmodern adabiyotida vaqt va makon dekonstruktsiyasining

shakllanish texnologiyasi tahlil qilinadi, uning nazariy asoslari va badiiy vositalari ilmiy jihatdan yoritiladi.

Tadqiqot natijalari vaqt va makon dekonstruksiyasining nafaqat syujet va kompozitsiya, balki postmodern estetik tafakkurning asosiy belgilari sifatida muhimligini ko'rsatadi. Bu esa Amerika postmodern adabiyotining o'ziga xosligini va uning zamonaviy adabiyot rivojida rolini tushunishga yordam beradi.

Xulosa; Amerika postmodern adabiyotida vaqt va makon dekonstruksiyasi badiiy matnning mazmuniy va struktural asosini tashkil etadi. Postmodern yozuvchilar chiziqli vaqt va barqaror makon modelini parchalash orqali voqelikni subyektiv va ko'p qatlamli tarzda talqin qiladilar. Bu jarayonda nolinear narrativ, fragmentatsiya va parallel makonlardan foydalanish inson ongining murakkabligi, tarixiy xotiraning nisbiyligi hamda zamonaviy jamiyatdagi identitet muammolarini badiiy ifodalashga xizmat qiladi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Lyotard J.-F. *The Postmodern Condition*. Manchester: Manchester University Press, 1984.
2. McHale B. *Postmodernist Fiction*. London: Routledge, 1987.
3. Hutcheon L. *A Poetics of Postmodernism*. New York: Routledge, 1988.
4. Eagleton T. *Literary Theory: An Introduction*. Oxford: Blackwell, 1996.
5. B.X.Shaymatov, B.S.Abdullaeva, M.Q.Jo'raev, "Elektr mashinalari", Buxoro: BMTI, 2022 y.-209 b.
6. M.Q.Jo'rayev, F.J.Xudoynazarov "Elektr mashinalari" fani taraqqiyotining ustuvor yo'nalishlari Maqola. Academic Research in

Educational Sciences VOLUME 2 | ISSUE 11 | 2021 ISSN: 2181-1385
Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723 Directory Indexing of
International Research Journals-CiteFactor 2020-21: 0.89 DOI:
10.24412/2181-1385-2021-11-1184-1190

7. Jo‘rayev M. Q. "Oliy ta'lim muassasalarining elektr energetika
yo‘nalishi talabalariga elektr mashinalari fanini hozirgi kunda o‘qitish tahlili".
Toshkent 2021 1–son 18 bet

8. Jo‘rayev M. Q. "Elektr yuritmalari tezligini rostlash usullari" Ilmiy-
nazariy va metodik jurnal Buxoro 2021, № 5 114 bet

9. Development of teaching methods in the field of "electrical
machines" using new pedagogical technologies 1Jorayev M. K, 2Husenov D.
R, 3Sharopov F.K. International Engineering Journal For Research &
Development 584-586 p

10. Jo‘rayev, M. Q., & Xudoynazarov, F. J. (2021). "Elektr mashinalari"
fani Taraqqiyotining ustuvor yo‘nalishlari. Academic Research in Educational
Sciences, 2(11), 1184-1190. doi:10.24412/2181-1385-2021-11-1184-1190 bet

